

HƯỚNG DẪN HỌC SINH TỰ HỌC
CỦNG CỐ KIẾN THỨC PHÂN NHẬN BIẾT, THÔNG HIỂU
NGŨ VĂN 6 – GHKII

A. Văn bản:

Bài 6: Điểm tựa tinh thần

VB	Tác giả	Thể loại	Ngôi kể	PTBD	Đề tài	Chủ đề	Chi tiết tiêu biểu
Gió lạnh đầu mùa	Thạch Lam	Truyện ngắn	Thứ ba	Tự sự (kết hợp miêu tả và biểu cảm)	Cuộc sống của những đứa trẻ nơi phố nghèo vào những ngày đầu tiên gió mùa về.	Tình thương người, sự sẻ chia, cảm thông đối với người có hoàn cảnh khó khăn.	Chị em Sơn lấy áo của em Duyên đem cho Hiên mặc.
Tuổi thơ tôi	Nguyễn Nhật Ánh	Truyện ngắn	Thứ nhất		Tuổi thơ	Tình bạn cần có sự cảm thông, thấu hiểu lẫn nhau.	Lợi có chú dế lửa và vô tình chú đã bị chết, tất cả mọi người tổ chức đám tang long trọng cho chú dế.
Chiếc lá cuối cùng	Ô Hen-ri	Truyện ngắn	Thứ ba		Sự sống và cái chết	Thắp lên hi vọng sống cho ta từ những điều	Cụ Bơ-mơn đã vẽ chiếc lá thường xuân cuối cùng ngay khi chiếc lá thật rụng xuống trong đêm mưa rét.

Bài 7: Gia đình thương yêu

VB	Tác giả	Thể loại	PTBD	Chủ đề
Những cánh buồm	Hoàng Trung Thông	Thơ tự do (kết hợp tự sự + miêu tả)	Biểu cảm (kết hợp tự sự + miêu tả)	Tình cảm cha con
Mây và sóng	Ta-go			Tình mẫu tử

B. Tiếng việt:

1. Dấu ngoặc kép

Dấu ngoặc kép để đánh dấu cách hiểu một từ ngữ không theo nghĩa thông thường.

- Từ “trả thù” trong câu trên là cách nói thể hiện sự đùa nghịch, vô tư của trẻ thơ.

2. Từ đa nghĩa

- Từ đa nghĩa là từ có nhiều nghĩa, trong đó có nghĩa gốc và nghĩa chuyển.

+ Nghĩa gốc là nghĩa xuất hiện trước, làm cơ sở để hình thành các nghĩa khác.

+ Nghĩa chuyển là nghĩa được hình thành trên cơ sở nghĩa gốc.

- Ví dụ về từ đa nghĩa:

+ Nam đang **chạy** (1) bộ.

+ Cái đồng hồ này **chạy** (2) nhanh 5 phút.

+ Bà con khẩn trương **chạy** (3) lũ.

+ Mặt hàng này bán rất **chạy** (4).

→ **Chạy** 1: Di chuyển cơ thể bằng những bước nhanh.

Chạy 2: Hoạt động của máy móc.

Chạy 3: Đi nơi khác để tránh nguy hiểm.

Chạy 4: Nhanh, nhiều người mua.

3. Từ đồng âm

- **Từ đồng âm** là những từ giống nhau về âm thanh nhưng nghĩa khác nhau, không liên quan gì với nhau.

- Từ đồng âm đôi khi được sử dụng để tạo ra những cách nói độc đáo.

VD1: Lời của con hay **tiếng** sóng thẳm thì.

VD2: Một **tiếng**, nữa con sẽ về đến nhà.

“Tiếng” trong VD1 là từ chỉ âm thanh phát ra từ một sự vật, đối tượng.

- “Tiếng” trong VD2 là từ chỉ thời gian một giờ đồng hồ

BÀI TẬP

Đề 1: Đọc văn bản sau và trả lời câu hỏi

Quà của bà

Bà tôi bận lắm, chăm cùi công việc suốt ngày. Nhưng chả lần nào đi chợ mà bà không tạt vào thăm hai anh em tôi, cho chúng tôi khi thì tám bánh đa, quả thị, khi thì củ sắn luộc hoặc mớ táo. Ăn quà của bà rất thích, nhưng ngồi vào lòng bà nghe bà kể chuyện còn thích hơn nhiều. Anh em tôi, đứa nào cũng “mê” bà lắm.

Gần đây, bà tôi không được khỏe như xưa nữa. Đã hai năm nay, bà bị đau chân. Bà không đi chợ được, cũng không đến chơi với các cháu được. Thế nhưng lần nào chúng tôi đến thăm bà, bà cũng vẫn có quà cho chúng tôi: khi thì mấy củ dong riềng, khi thì cây mía, quả na, hoặc mấy khúc sắn dây, toàn những thứ tự tay bà trồng ra. Chiều qua, đi học về, tôi chạy đến thăm bà. Bà ngồi dậy, cười cười, rồi tay bà run run, bà mở cái tay nải của bà, đưa cho tôi một gói quà đặc biệt: ô mai sấu!

Bà ơi bà! Ô mai sấu bà cho, cháu sẽ chia cho bố cháu, mẹ cháu và anh cháu... Cháu biết rồi, bà ơi... Cứ sáng sớm, sau mỗi đêm mưa gió, bà lại lần ra sân, ra chân tường sau bếp nhặt những quả sấu rụng ở quanh gốc cây sấu bà trồng từ thời con gái. Rồi bà rửa, bà ngâm muối, bà phơi. Bà gói thành từng gói nhỏ, bà đợi các cháu đến bà cho...

(Theo Vũ Tú Nam)

Câu 1: Truyện được kể theo ngôi kể nào?

Câu 2: Xác định phương thức biểu đạt chính của văn bản?

Câu 3: Vì sao đã hai năm bà không đi chợ rồi tạt vào thăm hai anh em nhân vật “tôi”?

Câu 4: Văn bản trên gồm bao nhiêu đoạn văn?

Câu 5: Từ “**chân**” trong các trường hợp :... “*bà bị đau **chân***” và... “*bà lại lần ra sân, ra **chân** tường sau bếp...*” là từ đa nghĩa hay từ đồng âm?

Câu 6: Nêu nội dung chính của văn bản trên?

GỢI Ý TRẢ LỜI

Câu 1: Ngôi kể thứ nhất

Câu 2: Phương thức biểu đạt chính: Tự sự

Câu 3: Đã hai năm bà không đi chợ rồi tạt vào thăm hai anh em nhân vật “tôi” vì bà bị đau chân

Câu 4: Văn bản trên được chia thành ba đoạn văn.

Câu 5: Từ đa nghĩa. Từ “chân” trong “*bà bị đau **chân***” chỉ bộ phận dùng để di chuyển, đi đứng của con người (nghĩa gốc). Từ “chân” trong “*bà lại lần ra sân, ra **chân** tường sau bếp...*” là nghĩa chuyển chỉ khoảng tường tiếp giáp với mặt đất.

Câu 6: Văn bản “Quà của bà” kể về những món quà và tình yêu thương của bà dành cho cháu.

Đề 2: Em hãy đọc đoạn thơ sau và trả lời các câu hỏi

*“Hai cha con bước đi trên cát
Ánh mặt trời rục rờ biển xanh
Bóng cha dài lênh khênh
Bóng con tròn chắc nịch.*

*Sau trận mưa đêm rả rích
Cát càng mịn, biển càng trong.
Cha dắt con đi dưới ánh mai hồng,
Nghe con bước lòng vui phơi phới.”
(Những cánh bướm- Hoàng Trung Thông)*

Câu 1: Xác định phương thức biểu đạt chính, thể thơ.

Câu 2: Nêu nội dung chính của đoạn thơ trên.

Câu 3: Tìm các từ ngữ miêu tả, các từ láy trong đoạn thơ và cho biết tác dụng của chúng trong việc thể hiện khung cảnh thiên nhiên.

Câu 4: Viết đoạn văn (3-5 câu) nêu cảm nhận của em về tình cảm cha con?

Câu 5: Xác định nghĩa gốc và nghĩa chuyển trong từ in đậm sau:

- Cha dắt con **đi** dưới ánh mai hồng.
- Xe **đi** chậm rì.

GỢI Ý TRẢ LỜI

Câu 1: PTBD Chính: Tự sự, thể thơ: Tự do

Câu 2: Nội dung: Khung cảnh thiên nhiên khi hai cha con đi dạo trên bãi biển.

Câu 3:

- Từ láy: Rục rờ, rả rích, lênh khênh, phơi phới.
- Từ ngữ miêu tả: ánh mặt trời, biển xanh, cát mịn, biển trong, cha con.
- Tác dụng: Làm nổi bật khung cảnh thiên nhiên sinh động, hấp dẫn.

Câu 4:

- Hình thức: Bố cục đoạn văn có mở đoạn- thân đoạn- kết đoạn
- Nội dung: Tình cảm cha con thắm thiết, gần gũi, thiêng liêng. Trân trọng, yêu quý và nuôi dưỡng tình cảm ấy.

Câu 5:

- Đi1: Nghĩa gốc
- Đi2: Nghĩa chuyển

Đề 3: Em hãy đọc kĩ đoạn trích sau và trả lời các câu hỏi

Sắp mưa

Sắp mưa

Những con mồi

Bay ra

Mồi trẻ

Bay cao

Mồi già

Bay thấp

Gà con

Rối rít tìm nơi

Ẩn nấp

Ông trời

Mặc áo giáp đen

Ra trận

Muôn nghìn cây mía

Múa gươm

Kiến

Hành quân

Đầy đường

[...]

(Trích “Mưa” -Trần Đăng Khoa, Góc sân và khoảng trời, NXB Văn hoá dân tộc, 1999)

Câu 1. Xác định thể thơ của văn bản.

Câu 2. Đoạn thơ tả cơn mưa vào thời điểm nào và vào mùa nào?

Câu 3. Chỉ ra và nêu tác dụng của phép nhân hóa để miêu tả thiên nhiên trong bài thơ.

Câu 4. Nhiều bạn học sinh ngày nay suốt ngày vùi đầu vào sách vở hoặc tiêu tốn thời gian vào mạng xã hội, game mà quên đi việc khám phá những thú vị của cuộc sống xung quanh mình. Em có lời khuyên nào dành cho những bạn đó?

Câu 5: Tìm từ có nghĩa chuyển với các từ sau: “tay”, “lưng”?

GỢI Ý TRẢ LỜI

Câu 1: Thể thơ tự do

Câu 2: Đoạn thơ miêu tả cơn mưa vào thời điểm sắp mưa, vào mùa hạ.

Câu 3:

- Phép nhân hóa được sử dụng phổ biến
- + Ông trời mặc áo
- + Múa mưa giương
- + Kiến hành quân đầy đường
- + Cỏ gà rung tai nghe
- + Bụi tre tần ngần gỡ tóc
- + Cây dừa sải tay bơi

...

- Tác dụng:
 - + Phép nhân hóa khiến thế giới cây cỏ, loài vật hiện lên sinh động với các hoạt động đa dạng giống như con người. Điều này thể hiện óc quan sát, liên tưởng thú vị của tác giả.
 - + Làm cho đoạn thơ sinh động, giàu hình ảnh, gợi cảm xúc hơn.

Câu 4: Chúng ta cần biết sắp xếp thời gian cân đối giữa việc học, giải trí và khám phá tri thức thực tiễn quanh mình. Nếu chúng ta dành thời gian để lắng nghe những âm thanh cuộc sống, ngắm nhìn thế giới tự nhiên xung quanh thì chúng ta sẽ thấy nó rất thú vị, có nhiều điều cho ta học hỏi; giúp ta thư giãn sau giờ học căng thẳng.

Câu 5: Tìm từ có nghĩa chuyên với các từ sau: “tay”, “lưng”.

- Tay: tay ghế, tay cửa, tay xe...
- Lưng: lưng đồi, lưng núi...

Đề 4: Đọc đoạn trích và trả lời câu hỏi

*“ Tôi gõ cửa ngôi nhà tranh nhỏ bé ven đồng chiêm
Bà mẹ đón tôi trong gió đêm
Nhà mẹ hẹp nhưng còn mê chỗ ngủ
Mẹ chỉ phàn nàn chiếu chăn chả đủ
Rồi mẹ ôm rom lót ổ tôi nằm*

*Rom vàng bọc tôi như kén bọc tằm
Tôi thao thức trong hương mật ong của ruộng
Trong hơi ẩm ẩm hơn nhiều chăn đệm
Của những cọng rom xơ xác gầy gò.”*

(Trích Hơi ẩm ổ rom – Nguyễn Duy)

Câu 1: Xác định phương thức biểu đạt chính?

Câu 2: Xác định thể loại?

Câu 3: Chỉ ra và phân tích hình ảnh so sánh có trong 2 câu thơ sau

“Rom vàng bọc tôi như kén bọc tằm

Tôi thao thức trong hương mật ong của ruộng”

Câu 4: Giải thích nghĩa của từ “trong” ở câu thơ “Trong hơi ẩm ẩm hơn nhiều chăn đệm”. Đặt câu với từ “trong” để làm rõ ý từ “trong” là từ đồng âm

Câu 5: Viết đoạn văn ngắn (khoảng 3 câu) nêu cảm xúc của em về nội dung khổ thơ

GỢI Ý TRẢ LỜI

Câu 1: PTBD chính: Biểu cảm.

Câu 2: Thể thơ tự do.

Câu 3

- **Rơm vàng bọc tôi như kén bọc tằm** → Tác dụng : gợi ra hình ảnh gần gũi, thân thiết, không thể tách rời giữa nhà thơ và rơm ruộng đồng (hình ảnh gợi nhớ quê hương) ; gợi sự đùm bọc che chở của quê hương đồng ruộng với tác giả.

Câu 4

- Cát càng mịn, biển càng trong.

Câu 5

-Thể thơ 8 chữ có xen lẫn những câu 7 chữ gợi ra hình ảnh người mẹ nghèo khó nhưng lại rất giàu tình cảm mà người chiến sĩ bắt gặp trên đường hành quân.

-Sự biết ơn và trân trọng của người chiến sĩ dành cho người mẹ, dành cho quê hương.

LƯU Ý: NỘI DUNG CHỈ MANG TÍNH CHẤT HƯỚNG DẪN HỌC SINH TỰ HỌC Củng cố kiến thức, không phải đề cương.